

Poravnanje

Odlomak iz knjige **Zna Zemun**, četvrtog romana Branke Gajović (*Čigoja*, Beograd, 2013, str. 173–190)

U starom kraju, u Zemunu, Petar je ostavio sve svoje najmilije: oca, majku, sestru. I Borku. One rođene gubio je po vaseljenskom zakonu odabira. Nepovratno. Borku je izgubio po sopstvenom izboru.

Sada bi da je nađe.

Nadajući se da će je u životu bar još jednom sresti, oseti snažan psihološki grč u stomaku. Sva moguća iščekivanja toga susreta nastala su iz njegovog nostalgичnog sećanja na prošlost, i iz Stevinog nenadanog zauzimanja da do Borkinog broja telefona napokon dođe.

I šta je za Petra moglo biti izglednije od premotavanja klupka vlastitog života? Trebalo je samo da povuče tu filigransku nit satkanu od mnoštva uspomena, prodene je kroz iglene uši stvarnosti, i potom njome zakrpi sve rupe samoživosti kroz koje su iščileli vesnici sreće.

Napolju počinje da rominja kiša. A tamo unutra, u Petrovoj glavi, dobiju sećanja po prozorima skućenog međuprostora u koji je nesrećni lekar smestio sve nastavke svoje nedovršene priče s Borkom.

Petar Bogdanović i Borka Lovrić zabavljali su se punih pet godina. Prve tri bile su prepune nezaboravnih trenutaka, kada je oboje zahvatala drhtava zanesenost od uzbuđenja što je raslo pri svakom njihovom dodiru, kada su se ljubili na skrovitim mestima, do besvesti. I, dok je on u početku budio njenu radoznalost usnama joj dodirujući vrat i grudi, a ona mu upućivala osmehe sreće i znake prijatne uznemirenosti, ili dok su se kasnije prepuštali napadima pohote i, od neumerene razbludnosti, oboje klonuli u ljubavničkom zanosu ispružajući se po postelji, nagi, kao dve srušene klade, ni slutili nisu da će ih jedan insceniran događaj opustošiti kao oluja.

Doduše, nagoveštaja „nevremena“ jeste bilo. Tokom ranog perioda njihovog skladnog života ispunjenog ljubavlju i nežnošću, zadovoljstvom i spokojem, povremeno ih je „treznio“ lahor neosnovanih sumnji u mogućnost postojanja sveopšte sreće; potom ih je sve češće hladio zapah tuđe zavisti. Kasnije ih je sve snažnije zaslepljivao blesak neskrivenog zuba pakosti bliskih prijatelja. Onda se dogodila ona neprijatna „morska“ epizoda, posle koje su se „natezali“, nakratko rastajali, pa opet počinjali iz početka, da bi koncem petog leta zabavljanja definitivno raskinuli.

Nažalost, ljubomorani i sumnjičavi, Petar nije mogao da zaboravi Borkino ponašanje u Tučepima. Insistirao je na „pravom“ objašnjenju stvari. Ona ga je preklinjala da joj veruje da je to bio samo nesrećan sticaj okolnosti. Nije vredelo. Petar je bio tvrdoglav, pa i sklon umovanju. Optuživao ju je za preljubu do koje nije ni došlo. Borka je bila nemoćna da dokaže svoju nevinost u „igri“ koju im je „namestio“ zajednički prijatelj.

Meseci su se nizali. Nastupilo je vreme sve većeg nepoverenja, neosnovanih optužbi i prebacivanja. Preponosni Petar bio je sve nezadovoljniji „potrošenom vezom“, kako je počeo da naziva svoj ljubavni odnos s Borkom. Jednog dana joj je, između ostalog, grubo rekao: „Ne volim kad nisu čista posla.“ I Borka je otišla. I nije se okrenula. Bila je u šoku. „Zar meni da ne veruje?“, pitala se žalostivo. Petar se zadovoljio svojom prenegljenom odlukom da sa Borkom neopozivo raskine.

I tako, „ljubav za primer“ doživela je krah. Jedni su govorili – nepodudaranje naravi, drugi su tvrdili da se tu radilo o velikom nesporazumu, treći, pak, detaljno objašnjavali da je taština učinila svoje. Bilo kako bilo, „veza“ se pokidala. Istinu da su zbog raskida oboje duhovno mnogo stradali, niko, osim njih samih, nije znao.

Od trenutka kada je na Mirinoj žurci Borku prvi put video, kada ga je ona svojim neodoljivim, nadasve čarobnim osmehom i blistavobelim zubima zasenila, pa do jedne gotovo neverovatne intimne večere s njom za katolički Božić devedesete, dok joj je muž bio na novinarskom zadatku, negde daleko na terenu, Petar nije prestao da veruje da u njima oboma i dalje postoje skrivene iskre strasti što ištu plodno tlo da se trajno zapale. Četrnaestogodišnji period ćutnje, neviđanja, zaturenih tragova, nije učinio da se tog ubeđenja mane. Naprotiv, i sada oseća kako mu pri pomisli na Borku krv sukne u obraze... Štaviše, tek sada razume Radetove reči da je ponekad „misliti na ljubav još lepše nego voditi je“.

Inače, taj neostvareni pisac, ili „pisac u pokušaju“, i povremeni književni kritičar, Rade Đorđević svojevremeno se Petru poverio ispričavši mu o sebi sve do u dno duše. Petar ga je dobro razumeo. I oprostio mu neke postupke, pravdajući ih i kao lekar i kao čovek. Ali, od Radeta nikada nije zatražio oprost za svoje grehe prema njemu. Zapravo, Petar nije stigao da dosegne taj nivo iskrenosti i pročišćenja jer ga je Rade preduhitrio svojom odlukom da sebi muke skрати. Radeta su, nažalost, uništile psihotične krize. Borka se povukla u dobrovoljno izgnanstvo, Petar je otišao da živi u tuđini, ali su ga i dalje proganjali davni snovi. I propušteni odgovori. Na mnoga pitanja.

Petrova čvrsta odluka da se iseli u Kanadu nikoga nije ostavila ravnodušnim. Pa ipak, samo je Rade svađalački reagovao: „Ma, kako se uopšte može sasvim otići?!“ E, na to pitanje ni Petar nikada nije umeo da odgovori. Zato što nikada i nije sasvim otišao.

Mladi lekar jeste svojom voljom napustio rodni Zemun. Ali, i slobodna volja da se nešto čini mora biti nečim potaknuta. Šta pokreće tu volju da spasava sopstvenog vlasnika? Motiva ima tušta i tma. U osnovi, svaki znači beg. Od čega je Petar pobegao da bi stekao slobodu? Mislio je da ogovor zna. Zašto li sad beži od slobode za kojom je žudeo? Naumio je da odgovor što pre sazna. Šta je to što ga sad nagoni da potre vremenski jaz i svoj hod po nazubljenoj ivici života nastavi kao da se u međuvremenu ništa nije zbilo? „Zov čežnje“, rekao bi pesnik. „Pokunjena sujeta“, rekao bi pravednik. „Poravnanje“, rekao bi Petar. Sada bi „ostvareni“ naučnik da poravna račune iz mladosti, da se udene u vremenski procep spajajući lepši deo prošlosti s priželjkivanim ostatkom budućnosti; sada bi da poništi pokusni intermeco pun stvaralačke euforije, taj međučin

samodokazivanja u svojoj glavnoj predstavi; sada bi da obezvredi tu međuigru u kojoj je, kao u kakvom opitu, proučavao granice sopstvene izdržljivosti, da bi na kraju došao do istine da se bez ljubavi živeti ne može. Sada bi Petar Bogdanović da mu se, s velikim zakašnjenjem, ispuni davno sanjani san, kao nagrada za priznavanje krivice i iskreno pokajanje.

Krećući se nervozno od sobe do predsoblja i natrag, pa tako desetinu puta, Petar je ličio na krupnu zver u kavezu što bi da razvuče gvozdene šipke i domogne se slobode. Sve vreme dok je tvrdo koračao po očevom stanu, mašući rukama, pred očima mu je titrala Borkina slika iz mlađih dana. To je bio još jedan znak da ga nije napuštalo tišteće osećanje da se u pozadini njegovog odnosa s tom lepom ženom nešto nedorečeno vešto skriva.

Još od onog poslednjeg susreta s njom, osećao je neku nejasnu slutnju da mu saznanje o sopstvenoj promašenosti kat-tad predstoji. Mučen sećanjima na propuštene prilike da se tog neprijatnog predosećanja reši, posegnuo je za jedinom slamčicom spasa – da sebe „presliša“, da se pred samim sobom ispovedi. Kao stotinu bliceva počeli su da mu pred očima sevaju svici sećanja na neponovljive trenutke provedene s Borkom. Ali, to vraćanje u prošlost nije moglo da prođe bez uplitanja priče o Radetu, pa se izrodilo u jedan predugačak monolog, u jedno zamišljeno obraćanje pokojnom prijatelju:

Kad sam Borku prvi put uhvatio za ruku i poveo je do sredine sobe da odigramo tango, smejaio si se kao lud, da bi prikrio uzbuđenje koje te je spopalo. Kad bi samo znao kako ti se lice ozarilo kada je devojka došla na Mirinu žurku. Nisi s nje oči skidao. Nisi se libio da čak nekoliko puta uzastopce glasno dobaciš: „Dooobra ženska!“ Opčinila te je svojom lepotom i svojim finim ponašanjem. Bilo je u njenom držanju neke tajanstvenosti i otmenosti, pa se nisi usudio da joj prideš. Verujem da tu „slabost“ sebi nikada nisi oprostio. A kada sam ja lepoticu pozvao da plešemo, namignuo si mi i jednim ružnim gestom poručio šta da joj „radim“... Da, da, Rade, družo stari! Uvek si se mešao u tuđe stvari... Eh, šta bi tada dao da si bio na mom mestu! A da bi joj pod bluzom odmah opipao pleća i rukom klizio po bedrima, u to ne sumnjam... Uostalom, imao si dobrog „učitelja“, našeg „iskusnog“ druga Stevu... Na tvoju žalost, te večeri Borka nije igrala sa tobom. Zato si se snuždio i zavukao u ćošak, odakle si mi slao nepristojne signale... Sećam se, bio si u onim tvojim čuvenim somotskim pantalonama što su ti kao ženska suknja landarale oko kolena. Falilo ti je nekoliko kilograma da ličiš na dobro razvijenog frajera... Sutradan smo se Steva, ti i ja sastali na keju i ćaskali o proteklom žuru. Ti si se hvalisao kako te je Borka zamolila da je izvedeš na verandu, da uhvati malo svežeg vazduha... Mogao si „nožem seći duvanski dim“, što bi rekao naš Sale, toliko je bilo zagušljivo u stanu...

Elem, Borku si izveo na verandu, a šta ste pod „vedrim nebom zasutim zvezdama“ radili, nikada mi nisi ispričao. Verovatno zato što se ništa nije ni dogodilo. Špiclov Steva, međutim, tu tvoju stvar nije prepustio slučaju. Vrebao je trenutak da se ti i Borka vratite među razdragane goste, pa da se, u onom svom poznatom zafrkantskom maniru, našali na

tvoj račun citirajući jednog pisca: „Ništa nije moglo izbrisati pogled koji mu je tada poklonila.“ Možda ti je Borka i „udelila“ pogled zahvalnosti, ali to svakako nije mogao biti znak njene naklonosti. Jer, ja sam bio taj ko joj se sviđao...

E, moj Rade, tebi je samo seksualna privlačnost partnerki bila važna. I ništa drugo. Nažalost, tvoju opsesiju da pred novim ribama redovno izigravaš dasu, remetila je ona čudna nespretnost što te je spopadala kad god si počinjao da se udvaraš... Mogu zamisliti šta si sve blebetao da bi pred Borkom prikrio svoje smetenjačke pokušaje da se „baš muški“ vladaš. No dobro, šta je bilo, bilo je. Neka to ostane tvoja mala tajna. O tvom i Borkinom kasnijem odnosu saznavao sam iz drugih izvora... Borka je bila vraški privlačna „ženska“...

Da se razumemo, nisam ni ja bio od kamena. Kada smo ona i ja zaplesali tu našu prvu igru u životu, nisam mogao ostati ravnodušan, mada sam se trudio da budem pristojan. Uzbudivala me je blizina njenog toplog tela što je odisalo mirisom svežeg cveća. A njena kratka tamnosmeđa kosa uredno razdeljena na sredini glave, s jednim loknastim pramenom na potiljku, mirisala je na brezu... Uznemirio sam se poprilično, i bio u strahu da će primetiti moj nemir. Nekoliko njenih cvrkutavih rečenica pomoglo mi je da se priberem. Potom sam se osmelio. Dok sam je privijao uza se, ona se krto smejala, nehotice me dodirivala vrhovima svojih čvrstih grudi. A kada sam osetio laki dodir njenih butina što se prepletoše s mojima, zamalo da joj usnama ovlažim razbuktale obraze... Šćućuren u budžaku zagušljive prostorije, ti si ispuštao velike kolutove dima i pomno nas posmatrao. Jedino si ti primetio da su me lomili plamsaji strasti... Kladim se da si mi tada zavideo, i zarekao se da će Borka jednoga dana biti tvoja. I postala je tvoja. Bez obzira na tvoje ogromne simpatije prema mojoj sestri... Uzgred da kažem, znam da Miru nisi prestao da „muvaš“ ni kada si se oženio... Ne pitaj me otkud znam... Isto tako znam da te je oduvek kopkalo da saznaš da li sam Borki ja bio prvi... Baš me zanima koliko ti je drskosti bilo potrebno da se time baviš... Možda je sada vreme da saznaš pravu istinu – Borka i ja smo se jedno drugom darivali.

Bilo je to jednog kišnog popodneva. Ranije smo se bili dogovorili da se nađemo pred poslastičarnicom „Zora“, pa da onda odemo u bioskop. Kiša je lila kao iz kabla. Poneo sam kišobran i žurno se uputio na zakazano mesto, u zakazano vreme. Usput me je zadržala jedna stara komšinica postavljajući mi sijaset pitanja, te sam malo zadocnio. Borka je već bila stigla. Stajala je pod strehom ispred ulaza u poslastičarnicu, u svom zelenkastom balon-mantilu, sa raširenim kišobranom. Upadajući u lokve, šljapkajući po vodi što se iz okolnih oluka slivala na sve strane, dobro sam se skvasio pre no što sam stigao do devojkice. Cipele su mi propustile vodu, noge skroz mokre a nogavice do kolena isprskane blatom. Kao da sam gacao po ritu, a ne po izlokanim trotoarima zemunskih ulica. Kada me je ugledala, onako pokislog, blatnjavog i prozeblog, Borka nije mogla da izusti ništa smislenije od one „majčinske“: „Ti kao da si baš birao u koju ćeš baru da zagaziš.“ Ne čekajući da išta kažem, odmah je dodala: „Idemo kod mene. Da se ugrejemo. Neću da ozebeš.“ Zbunjen njenim neočekivanim predlogom, izvio sam obrve,

otvorio usta, kao da sam tim znakom pitanja na svom licu želeo da je zamolim da ponovi ono što je upravo rekla... Trebalo mi je nekoliko trenutaka da se saberem. Pažljivo sam birao reči. Međutim, oteše mi se one najčešće: „Pa šta će reći tetka Lenka?“ „Mama nije kod kuće. Otišla je s čika Tomom u Novi Sad. Vratit će se kasno večeras“, brzo se nadovezala Borka. Potom se rukom mašila za džep od mantila, izvadila pamučnu maramicu i nežnim pokretima mi otrla kišne kapi s lica... Dve-tri kapi što su se slile s mog izvitoperenog kišobrana. Taj njen brižni potez kasnije sam protumačio kao dramaturški dobro postavljenu pauzu. Očito joj je trebalo vremena da osmotri moje grimase i pročita moju reakciju na njen zanimljiv predlog. Podigao sam kragu na jakni, ispravio kišobran, uhvatio Borku za ruku. Pošli smo prema Svetosavskoj ulici. Ja sam tabanao trotoarom, ona pružala korak da me stigne. Sećam se tog njenog gipkog hoda pored mene. Prosto je skakutala, poput male devojčice pored strogog oca. Usput me je nešto pitala, tek da razbije, odagna tremu. Ja sam sve vreme ćutao; spopala me neka neobjašnjiva teskoba...

Stigli smo do njene trošne kuće u Svetosavskoj. Levo od ulaza u njen stan, ukazalo se usko dvorište, koje su delile tri porodice. Kroz providne zavese najbližeg stana nazreo sam obrise starice što je provirivala kroz odškrinut prozor. Naumih da priđem i staricu preplašim nekim blesavim krikom, ali sam odustao od te glupe namere. Samo sam tiho progundao: „Nije baba kriva što mene hvata zort od neizvesnosti“. Nervozno sam pucketao prstima stojeći pored Borke dok je ona okretala ključ u bravi. Još i sad pamtim škljocanje ulaznih vrata. Osećao sam se kao kakav begunac koga jatak treba da skloni pred organizovanom poterom. „Šta je, šta čekaš? Upadaj!“, uzviknula je konačno, a ja poskočio kao prekoreno dete. „Hoćemo se izuti?“, upitah. Ona dobaci: „Hoćemo. Ali tamo unutra.“ Obodren njenim ležernim ponašanjem, zakoračio sam u prostor koji me je odmah osvojio nekom prijatnom atmosferom...

Znam, Rade, znam da sam preopširan, znam da ti ne voliš tuđe duge uvode. Ali ti kao školovan pisac moraš razumeti da sada ja, kao običan pripovedač, tebi, kao čitaocu, želim da vratim milo za drago...

Nego, gde sam ono stao? Ah da, kod mog i Borkinog prvog seksualnog iskustva.

Kao što rekoh, Borkin stančić, u kojem je živela s majkom Lenkom, bio je jedno malo toplo gnezdo: stešnjen antre, dnevna soba s malom čajnom kuhinjom, spavaća soba, kupatilo s bojlerom na loženje, i ostava za sezonske stvari i zimnicu... Sve jednostavno, funkcionalno, savršeno uredno i čisto.

Budi strpljiv. Priča ide dalje.

Kroz usko predsoblje projurili smo u dnevnu sobu. Još u hodu, Borka je izula cipele, bacila ih na pod zastrt šarenim ćilimom, skinula mantil i spustila ga na otoman ispod police s knjigama. Usput me je namerno gurnula na staru naslonjaču ispred zagrejane kaljeve peći. Ne sačekavši moju reakciju, brzo je dodala: „Skidaj se.“ Pravio sam se da je nisam čuo. Zapravo, nisam bio siguran na šta je mislila kada mi je rekla da se razodenem. Borka se žurno kretala po stanu: utrčala je u sobu, otrčala do kuhinje, i

svaki put dodavala neku novu primedbu o kišnom vremenu. I ja sam se izuo, cipele uredno položio uz peć, da se prosuše. Dok sam razmišljao o tome šta dalje da činim, iz kuhinje dopre njen glas. „Skuvala sam čaj... Evo me, stižem!“ Za tren oka stvorila se u sobi, s poslužavnikom u rukama. Klimnula je glavom i podizanjem obrva upozorila me da je čaj baš vreo. Ne stigoh ni da joj pomognem, kad mi ona iznebuha sruči u lice: „Nisam znala da si toliko stidljiv.“ „Ne razumem“, skrušeno izustih praveći se da ne znam na šta cilja, a ona u istom tonu nastavi: „Šta skrivaš pod tim pantalonama kad ne želiš da ih svučesh? Vidiš da si sav moker? Daj ovamo te čakšire, čoveče... Očas ću ih srediti, a ti se pokri dekom dok ti se odeća ne prosuši.“

Prišla mi je i počela da mi pomaže da otkopčam kaiš. Osećao sam se potpuno preneraženim. Sve sam od nje mogao očekivati, ali da mi svlači pantalone, to ni u najluđem snu ne bih mogao izmaštati. U prvi mah pokušao sam da je ubedim da pantalone nisu važne. Naposletku sam odustao. I svukao se. I zacrveneo. Činilo mi se da su sva upaljena svetla zatreperila od stida. Preda mnom je stajala moja Borka, moja devojka, koju sam pre toga toliko puta ljubio strasno, ali sa kojom dosad nisam išao „do kraja“. A u tom trenu spopala me je neobjašnjiva pomama. Osetio sam snažnu žudnju, ali se nisam usudio da napravim bilo kakav pokret. Borka me je, naizgled mirno, raspojasala. Sa svojih oblih ramena spustila je haljinu da joj lagano klizi niz naježena leđa. Imao sam osećaj da mi je srce prestalo da kuca, toliko sam se uzбудio... Ona mi je obavila ruke oko vrata, ja je privukao na grudi i čvrsto stegao, da mi ne utekne. Spustili smo se na postelju, meku i belu. Ležali smo drhteći jedno uz drugo, prvi put nagi. Ustreptali i nespretni, strepeli smo od vrelih dodira i za nas dotad nepoznatog ali priželjkivanog osećaja totalnog podavanja, nehotice odlagali trenutke preterane bliskosti plašeći se onoga što je konačno moralo da se desi.

Da, družte stari, omamljeni toplinom obnaženih tela, gonjeni instinktom, prepustili smo se potpunom ljubavnom činu u Borkinoj sobi, tog kišnog popodneva, prvi put u životu.

Kako ti se čini, a? Može li ova priča da prođe, kritičaru? Da li bi rekao: već viđeno? Opisano u mnogim „pristojnim“ romanima? Kao, na primer, nekoliko detalja iz Selenićevog romana *Očevi i oci*? Možda si očekivao romantičniju, maštovitiju, suptilniju ljubavnu ispovest? Ili neku sa više pikanterija, lascivnosti...? Da li bi ti se više svidelo da sam Borku prikazao kao ćutljivu, stidljivu, smetenu i nadasve uzdržanu osobu, što ne ume da ispolji osećanja? Kao osobu koju ljubav plaši, koju hvata panika čim joj srce malo jače zakuca? Misliš li da priči nedostaje staromodne patetike, na primer, ono: „Kad sam je uzeo, suze su joj navrle na oči?“ Da li je trebalo da naglasim Borkinu putenost, raskošnu lepotu njenog tela, izazovnost njenih pokreta? Da li bi ti se svidelo da sam rekao da su njene vrline u krevetu nenadmašne, da je bila zavodljiva i neodoljiva? Šta bi rekao, družte stari, da sam njeno ponašanje opisao rečima ove današnje mladeži, ili, još gore, da sam se, upotrebljavajući nepristojne i prostačke reči, pozivao na „proverene autoritete“ iz redova ovih nazovi slobodoumnih postmodernističkih uspaljenika, naročito

onih blebetavih, kuražnih sredovečnih spisateljica čija je „transparentna vulgarnost“ sve prisutnija u našoj književnosti? Da li bi ti godilo da sam izmišljao detalje, poput onog: „kikotala se razdražujuće dok je svlačila najintimnije delove svoje odeće sve vreme ne skidajući pogled s moje nadignute dlakave muškosti“? Ili da sam išao čak toliko daleko i prikazao je kao bestidnu, razuzdanu, nezajažljivu, vrelu žensku koja me je svojim dugim noktima grebala po goljoj stražnjici, od čega su me podilazili žmarci?

Tvoje odgovore, nažalost, nikada neću čuti.

Eto, vidiš, trebalo mi je trideset sedam godina da ti priznam da pre Borke nijednu ženu nisam imao. Bio sam, dakle, baš mator za prvo seksualno iskustvo. To jeste istina. I nije me stid. A kako se baš tačno sve zbilo, e to ti ne bih ispričao ni da me na vreloom ulju pržiš. Naročito ne tebi.

Ako me pitaš zašto sam ti se s ovolikim zakašnjenjem uopšte i poverio, i ispričao ti svoju ljubavnu priču, s izmenjenim pojedinostima, kaz'će ti se samo pošto ti budem predočio još jedan istinit događaj, koji se i tebe i te kako tiče.

Desilo se nenadano... Sasvim slučajno... Ma, šta tu okolišem... Bio sam jedna obična p... Uh, gde je sad Steva da to jasno i glasno kaže?!

Odusatjem od „kratkih priča“. Moram da napravim „klasičan uvod“.

Kada sam krajem decembra devedesete došao u Zemun da posetim svoje, raspitao sam se šta ima novo u starom kraju. Mira mi je uglavnom pričala o svojim problemima na poslu, a otac se žalio kako je u zemlji zavladao neko „mučno stanje“, baš tako se izrazio, da zato slabo izlazi, da su se posete našem domu proredile... Usput mi je natuknuo da mu je žao što i ti postaješ sve ređi gost. Mira je pokušala da te opravda. Objasnila mi je da mnogo radiš, da si dobio nov posao i da si često van Beograda. A kada sam je upitao otkud ona to zna, malo se zacrvenela i promrmljala: „Pa, sretnemo se nekad u gradu, i odemo na kafu“...

Poželeo sam da ti čujem glas. Odlučio sam da te pozovem telefonom i predložim da se nađemo na našem starom mestu – u bifeu „Belvi“, u Preradovićevoj. Da se dobro ispričamo... Da svet stvarnosti ostavimo po strani, a sećanjima na naša detinja i dečaćka maštanja i doživljavanja pustimo na volju.

Okrenuo sam tvoj broj. Umesto tebe, javila se Borka. Ja se spetljao, ni da beknem. Jezik mi se razvezao tek pošto me je tvoja žena mirno upitala: „Kad si stigao?“ Potom smo razmenili nekoliko uobičajenih rečenica. Rekao sam joj da u Zemunu ostajem nekoliko dana. Rekla mi je da si ti trenutno na službenom putu, da će morati sama da provede Badnje večer... Znaš da je zbog očeve familije poštovala i katoličke praznike... Rekla mi je da se plaši za tebe, da imaš nekih problema... Najedared je nastupio tajac. Pitao sam je: „Jesi još tu?“ Odgovora nije bilo. Ponovio sam pitanje. Borka je tužno rekla: „Sanjala sam te prošle noći. Volela bih da te vidim.“ Obećao sam da ću svakako doći. Imao sam smelosti da joj to obećam.

Spustio sam slušalicu, ali mi je u ušima jednako odzvanjao Borkin plačljiv glas. Kosti i Miri rekao sam da ću morati da izađem u grad, da večeraju bez mene, da ne znam

kada ću se vratiti... Odjurio sam u kupatilo da se sredim. Nesvesno sam počeo da pevušim. S naporom sam uspeo da nakratko prigušim radost kad me je Mira pozvala iz predsoblja i, sva zabezknuta, upitala da li mi je dobro, podrugljivo dodavši: „Ne sećam se da si ikada pevao pred ogledalom!“

Predstojeći susret s tvojom ženom, a sa mojom tada bivšom devojkom, skroz me je izbacio iz ravnoteže. Radovao sam se što ću je ponovo videti, što ću saznati da li je ostalo nešto od one naše mladalačke zanesenosti.

Dok sam čekao vreme da krenem, po glavi su mi se vrzmale razne gluposti iz mladosti, naročito kako smo se Borka i ja prepirali i takmičili ko će koga bolje pecnuti. I sada se sećam: kad god sam joj dosađivao pričom o svojim budućim planovima, naglas je gundala: „Šta me se tiče to tvoje mr, dr, prim, i šta ti ja znam šta sve ne! Kad ćeš jednom i za mene imati toliko vremena?“ ... Ili, kad god bi sumnjala u moju vernost, znala je da mi snishodljivo prebaci: „Hmmm. Ćutiš, je l' da? Mora da imaš važnija posla od mene.“ S druge strane, ja sam bio manje napadan. Znao sam da s njom ne smem pre nagljivati... Ili mi se barem tako čini... Mislím, to – da sam bio fin...

Da se vratim priči. Oko osam sati zaputio sam se u vaš stan, u kojem me je čekala „naša“ Borka. Dok sam se približavao Svetosavskoj, mislio sam da me je ona unutrašnja snaga, kada se ludi od ljubavi, odavno već napustila, pogotovo ljubav prema nekome kome sam davno rekao zbogom. Ali, prevario sam se... Znaš, negde sam pročitao da se prošlost ne može vratiti. Međutim, pomenute večeri uverio sam se da je to ipak moguće.

Naišao sam na širom otvorena vrata. Da provetri stan, rekla mi je kasnije Borka, a ja sam znao da je to učinila da me komšije iz susednog stana ne bi čule dok zvonim. Prilazeći ugledao sam je u do vratku obasjanu treptavom svetlošću ulične rasvete. Preda mnom je stajala lepa žena tamnosmeđe kose spretno podvučene pod veliki koštani češalj na potiljku. Oko ramena obavijena debela vunena marama, ruke ispružene, dražestan osmeh na licu. Gledala me je onim svojim krupnim kestenjastim očima koje su obećavale oproštaj. Pohitao sam joj u susret, zgrabio je za ruke, povukao na grudi. Mislio sam da ću umreti od lupanja srca... Sačuvala je gipko, čvrsto telo, i tanak struk koji sam grčevito stezao. Príslonio sam svoje usne na njena zaobljena usta što su podrhtavala od uzbuđenja. I sam sam drhtao, kao da mi je bilo hladno... U oboma se pokrenuo onaj zatureni fluid što je godinama dremao u nama. Podigao sam je u naručje i, kao mladu, preneo preko praga, odneo u sobu, ravno do vaše bračne postelje... Prepustili smo se zanosu. Sve što je toliko dugo tavorilo u nama, izbilo je na površinu. I nismo mogli odoleti čežnji. Nismo se ustručavali, ni stideli, niti osećali krivim za ono što smo činili...

Ostatak večeri proveli smo uz sveće ćaskajući o proteklím godinama. Borka se potpuno otvorila. Sve mi je ispričala. Bez ustezanja. Krenula je od kraja naše veze, mislim, njene i moje veze:

Kad si me ostavio, Rade je jedva dočekao da mi se slobodno udvara, da me teši i zavodi. Na dočeku Nove 1973. godine uspelo mu je da me odvuče u krevet, ali se, sem njegovih neuspelih pokušaja da me tamo ljubavnički savlada, zapravo ništa nije

dogodilo... Ti znaš da mi je uvek prijala duža predigra, a Rade je bio toliko navalentan da je preskočio sve one tanane faze dodirivanja i milovanja koje su me opuštale. To me je nerviralo, ali sam ga ipak pustila da odmah pređe na stvar. A kada sam osetila da će „uzeti“ moje telo, osetila sam veliko kajanje. I stisnula butine. Na moju sreću, Rade ništa nije primetio jer se, samo tren pre toga, preznojio i spustio glavu na moje grudi. Jadničak, prebrzo se rasteretio navale pohote. Nisam mu ništa prebacila. Naprotiv, „krivicu za neuspeh“ preuzela sam na sebe. Priznala sam mu nešto kao: trenutno sam seksualno neosetljiva. U stvari, odgovaralo mi je da još neko vreme apstiniram od seksa, tako da je priča o mojoj navodnoj frigidnosti imala osnova...

U međuvremenu, Rade nije prestajao da obigrava oko tvoje Mire. A ti znaš kakva je ona – hirovita i samoživa. Pred njom se, vala, našenio, za ceo život... Ali se nije odricao ni drugih zadovoljstava... I, dok si se ti uspešno bavio svojom specijalizacijom na Klinici za infektivne bolesti, Rade je završavao studije i jurio ženske gde god je stigao. Ti nisi imao vremena za ljubav. Barem si odavao takav utisak. A sigurno bi se čulo da si s kojom bio.

Ja sam batalila nauku i sve se više uvlačila u sebe. U proleće sedamdeset treće dunuo je neki nov vetar u jedra moje ukotvljene barke želja. Uzburkaše se moje uspavane emocije. Kako je Rade bio najbliži muškarac kome sam se u to vreme mogla poveriti, on je vešto zloupotrebio moju trenutnu slabost i primenio svoj već dobro oprobani trik podilaženja niskim strastima. Podlegla sam njegovom udvaranju, i „spandala se s njim“, kako bi to Mira „nadahnuto“ rekla. Prosto smo oboje poludeli od strasti. Vodili smo ljubav gde god smo imali uslova za intimu. Onda mi je menstruacija izostala dva meseca zaredom. Posumnjala sam da sam trudna. Rade je rekao da hoće da se uzmemo. Venčali smo se u avgustu. Nažalost, ishitren brak nije krenuo baš najboljim putem. Ubrzo se uspostavilo da je trudnoća bila lažna. Rade je čak bio ubeđen da sam celu priču izmislila. Danima je besneo po kući, lupao vratima, odlazio nekud bez pozdrava, vraćao se pripit pred zoru. Jednom me je čak ščepao za ramena i drmusao, zahtevao da mu priznam ko me je to „naučio“ da ga „navučem na tanak led“. Rade se silno razočarao što neće postati otac. I ja sam bila očajna. Poremećaj hormona doneo mi je dodatnu nervozu... Sve vreme smo se sukobljavali, svađali, vređali nazivajući jedno drugo ružnim imenima... Ne znam ni sama kako smo uopšte ostali zajedno. Lenka nam je ustupila ovaj stan a ona prešla kod Tome, tu preko puta, u dvorištu...

Cela sedamdeset četvrta za mene je bila pakao. Rade je ponovo obletao oko tvoje Mire. Čika Kosta nije mogao da shvati zašto ga moj muž tako revnosno obilazi. U stvari, nije imao pojma da je Rade u vašu kuću dolazio da vidi Miru. Tetka Slavka je bila vrlo uzdržana, ali mi je jednom na ulici, onako kao usput, vrlo mudro dobacila: „Zašto svoga muža tako često puštaš samog?“ Bila je to njena poruka da u nešto sumnja...

Eh, kako si mi tada nedostajao. Ali, ti nisi više bio moj. I bio si daleko, na usavršavanju u Engleskoj. I pojma nisi imao šta se u Zemunu zbiva...

Rade mi je sve ređe prilazio. Bio je nekako duhom odsutan. Bio je emotivno prazan. I potpuno nezainteresovan za seks. U prvi mah pomislila sam da mu se od silnog švrljanja libido smanjio a bračne dužnosti ogadile. Bila sam ubeđena da me više ne želi zato što me se zasitio, zato što nikao nije bio načisto da li mu je Mira važnija nego ja, zato što je stalno sumnjao u moja osećanja prema njemu... Bila sam uvređena i razočarana. Spremna da se suočim s još jednim porazom. Tražila sam da se razvedemo. Onda me je Rade iznenadio promenom ponašanja. Obećao je da će se popraviti, rekao mi je da me voli, i da mu više nikada ne spomenem razvod. Videla sam ga kako plače. Jedno vreme bio je veoma potišten. Povukao se u sebe... Pisao je melanholične pesme... Slabo smo razgovarali. A kada mi se obraćao, iz očiju mu je izbijala tuga. Ponekad mi se činilo da preda mnom stoji jedan mnogo stariji čovek, savladan brigama, slomljen... Pominjao mi je Majakovskog, Jesenjina, Branka Miljkovića... Bilo mi je jasno da ga nešto strašno muči, da pati, da ima krize raspoloženja. Prestali smo da se svađamo. Rešila sam da mu pomognem. Nisam imala srca da ga ostavim...

Posle nekoliko godina zatišja, međutim, Rade se po ko zna koji put ponovo tajno sastao s Mirom, i rešio da tako nastavi. Lagao ju je da će se od mene razvesti da bi bio samo njen. Mira mu nije poverovala, ali je nastavila da ga kinji. „Ili Borka, ili ja“, pretila mu je. Nažalost, neuspela ljubavna igra, u kojoj je želeo da proveri svoju potenciju, doprinela je pogoršanju njegovog psihičkog stanja. Mira nije imala razumevanja za njegove tegobe. Rugala se njegovoj nekadašnjoj jakoj „švalerskoj žici“ što se istanjila do pucanja. Nazivala ga je „impotentnim lažovom“ i drugim pogrđnim imenima. Nakon jedne žestoke svađe Rade je odustao od veze sa tvojom sestrom, što je Steva punog srca pozdravio jer je bio prosto lud za njom. Očekivao je da će mu Mira konačno pasti u zagrljaj...

A Rade je užasno mnogo patio. Provociran Mirinom uvredljivom izjavom da je nesposobnjaković koji ni dete ne ume da napravi, često me je navodio na razgovor o mogućim uzrocima neplodnih brakova. Strašno ga je kopkalo da sazna zašto nikako nisam ostajala u drugom stanju. Uprkos činjenici da smo u to vreme odnose imali „s mene pa na uštap“, verovao je da problema oko našeg potomstva zapravo nema. Molio me je da to potvrdim i lekarskim nalazom. Otišla sam na ginekološki pregled. Rečeno mi je da je sa mnom sve u redu. Onda je usledilo mučno nagovaranje da i on treba da ode kod lekara, što je s teškom mukom i učinio. A kada je video svoj spermogram, „podvio je rep“. Do tog trenutka čvrsto je verovao da je krivica bila do mene... Konačno mi je priznao... Kasnije je u svom zdravstvenom kartonu u Domu zdravlja pronašao podatak da je u periodu odrastanja bolovao od zaušaka, i zato ostao jalov. To saznanje prodrimalo ga je iz temelja. Primirio je strasti. Povukao se u sebe... Predao poslu.

Sada mnogo piše: pesme, priče, književne kritike, članke za novine... Evo, biće cela decenija da nemamo bračnih trzavica, ali ni pravog seksa. Za sve je kriva Radetova polna nemoć... Da ti pravo kažem, meni novo stanje stvari odgovara. Dovoljno mi je samo malo nežnosti: da ležim pored njega, da se držimo za ruke, da se milujemo i

ljubimo kao nerazumna deca, da povremeno dodirnem njegovu „muškost“ i da, bez ikakvog sarkazma, već baš onako detinje, iskreno napravim šalu na račun njegovog klonulog falusa: „A ko nam se to umirio?“

Da, družo stari. Tako je bilo. Tako je bilo, moj Rade.

O Borki bih ti mogao danima pričati... Dok ti nemo slušaš moje ispovesti, nimalo mi nije lakše. Jer, ne znam šta misliš... Uvukao sam se u sopstvenu ljušturu da bih pronašao ono zrno sumnje da si Borku ikada voleo. A da li sam, iz sebičnih razloga, otkrio baš to što me tišti sve ovo vreme otkako te nema, saznao bih tek pošto bi mi odgovorio na važno pitanje: „Da li ti je više godilo da slušaš o Borki kao o mojoj devojci na koju si ti, moj najbolji drug, svojevremeno bacio oko, ili ti je srce više tuklo dok si slušao o Borki kao o svojoj ženi koju je obljubio tvoj najbolji prijatelj?

Petar se iznenada trgao iz polusna. Kroz mozak mu je prostrujalo sećanje na katoličko Badnje večer. Tačnije, na Božićno praskozorje one davne 1990. godine, kada su se on i Borka, zaneseni preljubnici, opraštali. Nikada neće moći da zaboravi trenutke kada ju je ponovo toliko želeo a morao da je ostavi drugome... Najbezbolnije je moglo biti da je Borka zaspala a on se išunjao iz tople postelje i izgubio u svanuće, praveći prve stope u celcu... Sila ljubavi htela je drugačiji kraj. Borka je bila i te kako budna, i svesna istine da se na vrelom dlanu ljubavnika istopila poslednja pahulja sreće.